

Jugoslavian irtautuminen itäblokista

Toisen maailmansodan aikana Titon johtamat partisaanit pääsivät voitolle Jugoslaviassa käydyissä taisteluissa sekä Saksaa ja sen liittolaisia että kilpailevia ryhmittymiä vastaan. Tito vakiinnutti kommunistien vallan sodan päättyttyä kovin ottein ja sai Jugoslavian eri kansallisuuksien keskinäiset kiistat rauhoittumaan. Jugoslavia oli kärsinyt sodasta tavattomasti, mutta vähitellen myös jälleenrakennus pääsi alkamaan.

Titolla oli sodan päättyessä hyvät suhteet sekä Moskovaan että Lontooseen. Kuitenkin Jugoslaviasta annettu tuki Kreikan sisällissodan kommunistikapinallisille ja selkkaus Italian kanssa Triesten kaupungin asemasta vierottivat länsivallat sekä toisaalta sitoivat Jugoslavian yhä tiukemmin Neuvostoliiton leiriin. Stalin piti Titoa niin hyvänä liittolaisena, että antoi syyskuussa 1947 perustetun kommunistisen liikkeen informaatiotoimiston Kominformin isännöidyn Jugoslavialle.

Jugoslavia pyrki johtoasemaan koko Balkanilla ja kehittämään siellä valtioiden välistä yhteistyötä. Jugoslavia solmi keskinäiset ystävyys- ja avunantosopimukset Bulgarian ja Albanian kanssa ja jatkoi Kreikan kapinallisten tukemista Stalinin kiellosta huolimatta. Stalin moitti Titoa lännen provosoimisesta Kreikan vuoksi kovin vastatoimin, jotka vaaransivat kommunistisen liikkeen suuremmat päämäärät. Stalin joutui kuitenkin huomaamaan, ettei Moskova enää kyennyt kontrolloimaan Jugoslavian tekemisiä. Vaihtoehdoksi Stalinille jäi välirikko Titon kanssa.

Jugoslavian kommunistipuolue uskaltautui keväällä 1948 moittimaan Stalinia ase- ja muun avun lopettamisesta ja Kreikan kapinallisten pettämisestä. Stalin vastasi syyttämällä Titoa tottelemattomuudesta ja kommunistisen liikkeen hajottamisesta. Tito puolestaan määräsi kesäkuussa Kominformin johtoelimet karkotettavaksi Jugoslaviasta, ja ne siirtyivätkin pian Bukarestiin. Jugoslavia epäonnistui viime hetken sovittelussa Moskovan kanssa, joten Tito ryhtyi nojaamaan länteen ja alkoi kohta saada avustuksia Marshall-avun puitteissa.

Stalin teki sitten kaikkensa Titon ja Jugoslavian tuomitsemiseksi ja täydelliseksi eristämiseksi kommunistisen liikkeen piiristä. Titosta tehtiin varottava esimerkki petturuudesta. Alkaneessa kurikampanjassa suuret määrät kommunisteja eri maissa sai syytteen "titolaisuudesta". Heitä vainottiin ja rangaistiin. Vuodesta 1948 itäblokin sisäisen eheyden tiivistäminen ankarin stalinistisin menetelmin liittyi titolaisuuden poiskitkemiseen, kuten aikaisemmin Kominternin piirissä oli taisteltu muun muassa trotskilaisuutta vastaan. "Kansandemokratian" mallin kokeilu itäblokissa muuttui totalitaariseksi stalinismiksi.

Vasta kolme vuotta Stalinin kuoleman jälkeen vuonna 1956 Neuvostoliiton johto jälleen hakeutui yhteistyöhön Titon kanssa.

Lähteinä: Jens Hacker, Der Ostblock (1983), s. 303 - 439, William Hitchcock, The Struggle for Europe